

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום רביעי ט"ז טבת תשע"ח | דף היומי בבלי: שבועות לו.
דף היומי בהלכה: מסעיף ד' עד סימן רפ"ח סעיף ב'. | לוח יומי מקוצר: עמוד ס"ה סימן רפ"ו/רפ"ז/רפ"ח.
מוסר: פרק י"ד וידוע שזכות התורה עד פרק י"ד ועל כן.
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק ב משנה ד' ואל תאמר' עד משנה ח.

הדף היומי בהלכה

מדוע אומרים 'אתה חוננתנו' דווקא בברכת 'חונן הדעת'?

ובהתאם לטעמים אלו נקבע גם מיקומה של ההבדלה בתוך הברכה: ראשית, מכירים בנתינת הדעת, באמירת "אתה חונן לאדם דעת...", ולאחר מכן אומרים את ההבדלה - "אתה חוננתנו...", שמקורה בדעת, כנ"ל, ואז מתחילים בבקשות, באמירת "וחננו מאתך".

[שו"ע רצד, א, משנ"ב א-ב, ושעה"צ ב; ביאורים ומוספים דרשו, 3]

מצוה לקדש את יום השבת בדברים ביציאתו, ולהזכיר בהם הבדלו של יום השבת מימות החול, וזוהי מצות 'הבדלה'. ותיקנו חכמים לומר דברי הבדלה בתפילת ערבית של מוצאי שבת, בהוספת 'אתה חוננתנו' לברכת 'חונן הדעת'. ושני טעמים לכך שתיקנו לאומרה דווקא בברכה זו: האחד, שאסור לתבוע צרכי לפני הבדלה; והשני, שההבדלה בין קודש לחול מקורה בדעת שיש באדם, ולכן מקומה בברכת הדעת.

הדף היומי בהלכה

שהבדיל על הכוס לפני ערבית - האם צריך לומר 'אתה חוננתנו'?

מי ששכח להתפלל ערבית, ומתפלל בשחרית פעמיים, הראשונה לשם שחרית והשניה להשלמת תפילת ערבית - לא יאמר אתה חוננתנו; אך אם לא הבדיל בלילה כלל, דהיינו שלא אמר גם הבדלה על הכוס, אזי עדיין מוטלת עליו חובת הבדלה, ויאמר אתה חוננתנו בתפילה השניה, שהיא לשם תפילת ערבית. [שו"ע רצד, א ר"ד, ומשנ"ב א, ב, ג, ו ר"ז; ביאורים ומוספים דרשו, 14]

חובת אמירת 'אתה חוננתנו' בתפילת ערבית במוצאי שבת, היא אף כאשר אמר לפני התפילה "ברוך המבדיל בין קודש לחול", שבכך מותר בעשיית מלאכה; ואף אם הבדיל על הכוס. מי ששכח לומר 'אתה חוננתנו', ונזכר לאחר אמירת שם ה' בחתימת ברכת 'חונן הדעת', ימשיך בתפילתו כרגיל; ולא יאמר אתה חוננתנו בברכת 'שומע תפילה'.

הדף היומי בהלכה

יתכן ששתיית מים תחייב להתפלל ערבית פעם נוספת?

כיון שכבר יצא ידי חובת הבדלה; ויש שנראה מדבריו שגם באופן זה צריך להתפלל שנית. ויש אומרים שדין זה שצריך להתפלל שנית אינו רק כשאכל ושתה, אלא גם כשעשה מלאכה; ויש שמפקפק בדבר, ולמעשה - אין לחזור ולהתפלל. [שו"ע רצד, א, משנ"ב ד, וביה"ל ד"ה ואם, וד"ה צריך; ביאורים ומוספים דרשו, 12]

כאמור, מי שלא הבדיל בתפילה, דהיינו שלא אמר 'אתה חוננתנו' בתפילת ערבית, אינו צריך לשוב ולהתפלל. אולם, אם לאחר התפילה טעה ויכל או שתה בטרם הבדיל על הכוס - קנסוהו חכמים לשוב ולהתפלל ולהבדיל בתפילה. ויש אומרים שאף אם אמר לפני שאכל "ברוך המבדיל בין קודש לחול", צריך להתפלל שנית; ויש שמסתפק בדבר. ואם הבדיל על הכוס לפני שהתפלל שנית - יש אומרים שלא יתפלל שנית,

כעבור זמן קצר נכנס הגר"מ שפירא לאולם הכנסיה הגדולה, באותו רגע קם ה'חפץ חיים' מלא קומתו לכבודו, ובעקבותיו כל גדולי התורה

הבין גם הבין. כשנפתחה הישיבה התשיעית היו כבר כל גדולי התורה שנכחו בכנסיה ישובים על מקומותיהם בבימה הגדולה. כעבור זמן קצר נכנס הגר"מ שפירא לאולם, מרשים בהדרגה ובזיו פניו, ותחת בית שחיו היה נתון תיק. ה'חפץ חיים' קם מלא קומתו לכבודו, ובעקבותיו כל גדולי התורה כמו הגר"ע גרודזינסקי, האדמו"ר מגור, האדמו"ר מצ'ורטקוב ועוד. באותו רגע התגדל כבודו. אורה מחושמלת נוצרה באולם. ובשעה שהגר"מ שפירא קיבל את רשות הדיבור, הכל כרו אוזן לשמוע מה בפיו. תיאור זה התפרסם בקובץ תפארת רדומסק אדר תשס"ג, והוא מתאשר גם מעדות חיה שנרשמה מפי הר"ר שרגא הרמן שנכח בכנסיה הגדולה ונתפרסמה בימאורות הדף היומי.

היום, ר"ח שבט, ניצבות לפנינו שתי 'התחלות': האחת – תחילת לימוד מסכת עבודה זרה בסדר הדף היומי, והשנייה – התחלת המחזור השני לשנת תשע"ח בלימוד ספר 'חפץ חיים'. הגאון רבי חיים קרייזורט זצ"ל אב"ד אנטוורפן סיפר פעם מה שמע כיצד סייע ה'חפץ חיים' לכך שרעיון לימוד הדף היומי התקבל בקרב גדולי ישראל בכנסיה הגדולה של אגודת ישראל. הגר"מ שפירא שהיה אז בעצם אברך צעיר, חשש בתחילה שמה מפתת צעירותו לא יזכה לתמיכה מעשית. הוא נכנס למרן ה'חפץ חיים' שהשתתף אף הוא בכנסיה הגדולה, וביקש ממנו שהוא יציע את הדבר לפני באי הכנסיה. ברם ה'חפץ חיים' סרב, והטיל עליו את המשימה, אך יעץ לו להשהות את כניסתו לאולם הכינוסים בעשרים דקות אחרי שהישיבה תתחיל. באותו רגע לא הבין הגר"מ מה מסתתר מאחורי הצעתו של ה'חפץ חיים', אך לאחר מכן

פניני הפרשה

חיך הרב שך וענה: "דע לך כלל, אותה שאלה עצמה – תלוי מי שואל אותה"... והוסיף: "הסכת ושמע מעשה שהיה, שסיפר דודי מרן הגרא"ז מלצר זצוק"ל

לעצמו אותו צדיק, הנה נתגלגלה לידו הזכות לפגוש בצדיק נסתר...! "לאחר התפילה, התקרב אל אותו יהודי וניסה לדובבו בדברים העומדים ברומו של עולם, אך הלה התבונן בו במבט תמה, אינו יודע מאומה... וניכרים היו דברי אמת, אדם פשוט הוא באמת. שאל הצדיק: מי הוא זה שקונן באישון לילה, 'שעבר הקיץ, וכבר אמצע אלול, ומה יהיה הסוף?'" "אני הוא – הודה האיש, והמשיך: 'הגע בעצמך, לילה אחר לילה עוטים עלי היתושים ועוקצים ללא רחם! מילא בקיץ, זמנם הוא. אבל באלול! הגיע זמנם להעלם, הלא כן?'" "הנה כי כן", סיים ראש הישיבה זצוק"ל, "אותה התבטאת עצמה, ותלוי מי אמרה... החכם והרשע שואלים אמנם את אותה שאלה, אבל החכם שואל מפני שרצונו באמת להבין, ורשע שואל, בשביל לזלזל במצוות".

(קנין התורה)

וְהָיָה כִּי יִשְׁאַלְךָ בְּנֶךָ (שמות יג ד)

נכדו של מרן הגרא"מ שך זי"ע שאלו פעם בליל הסדר: מה בין שאלת החכם לשאלת הרשע, הרי שניהם שואלים לטעם מצוות החג? חיך הרב שך וענה: "דע לך כלל, אותה שאלה עצמה – תלוי מי שואל אותה"... והוסיף: "הסכת ושמע מעשה שהיה, שסיפר דודי מרן הגרא"ז מלצר זצוק"ל: "אחד מבעלי המוסר נקלע לעיירה אחת בחודש אלול, ולן באכסניה. באמצע הלילה שמע קול קינה ונהי בוקע מחלון הבית הסמוך: 'אללי לי, עבר הקיץ ואנו כבר באמצע אלול! מה יהיה הסוף?!!' שמע הצדיק, והדברים פלחו את לבו, שנתו נדדה, והוא ערך חשבון נפש בדמעות שלישי, כי אכן, הקיץ עבר וכבר אמצע אלול, ומה יהיה הסוף!..." "עם שחר הלך לתפלת שחרית, והתענין אצל באי בית הכנסת מי מתגורר בבית הסמוך לאכסניה. הראו לו על אדם פשוט, בירכתי בית הכנסת. חשב

עניינא דיומא – ט"ו בשבט

יש אומרים שראש השנה לענין שמיטה הוא ט"ו בשבט, ויש אומרים – וכך פסק החזון איש – שראש השנה לענין שמיטה הוא א' בתשרי

דהיינו אם חנטת הפרי היתה לפני ט"ו בשבט או לאחריו. בנוסף, ט"ו בשבט הוא היום הקובע את סיום שלש שנות הערלה, והשנה הרביעית – שנת 'נטע רבעי': אולם, לענין שמיטה נחלקו הפוסקים: יש אומרים שראש השנה לענין שמיטה הוא ט"ו בשבט, ויש אומרים – וכך פסק החזון איש – שראש השנה לענין שמיטה הוא א' בתשרי. למעשה, אין הבדל רב בין השיטות, כיון שהחנטה אינה מצויה בפירות האילן בתקופה שבין א' בתשרי לט"ו בשבט, למעט פירות בודדים; כך שרוב הפירות חונטים בזמן שבו לכלל הדעות הם קדושים בקדושת שביעית. [שו"ע יו"ד רצד, ה; חוט שני שביעית מהדו' תשע"ד עמ' קצד-קצז; דרך אמונה שמיטה ויובל ד, טו, וביה"ל שם ד"ה והגיעו]

בכל שנה, ביום חמשה עשר בשבט, ראש השנה לאילנות, מתחילה 'שנת מעשר' חדשה לפירות האילן. המשמעות המעשית היא בקשר לאיסור הפרשת תרומות ומעשרות מפירות של שנה אחת על פירות שנה אחרת, כאשר יום ט"ו בשבט הוא יום המעבר משנה לשנה. ולכן, חשוב לדעת אם הפירות שייכים לשנה שהסתיימה בט"ו בשבט, או שהם פירות חדשים שייכים לשנה הנוכחית. השלכה מעשית נוספת קיימת בשנה השלישית והשישית (לפי חשבון שבע שנות השמיטה), בהן יום ט"ו בשבט קובע אם המעשר (המופרש בנוסף על מעשר ראשון) הוא 'מעשר שני' – הנוהג בשנים א, ב, ד, ו, או 'מעשר עני', הנוהג בשנים ג, ו.

ברוב הפירות, נקבעת השתייכות הפרי לשנת המעשר על פי שלב החנטה,

הגאון שחשש לידי ושולחן השבת בצלו של רבי אלהנן

שיחה שבועית עם הרב משה הרמן, עורך עלון 'לקראת שבת', שמעניק לנו סקירה קצרה ותמציתית על המשלים, הסיפורים, הווארטים והמסרים המחזקים שיופיעו בעז"ה בעלון שיראה אור מחר אי"ה.

יעקב א. לוסיגמן

"כמו בכל שבוע, גם השבוע אנחנו מביאים אסופה מופלאה של סיפורים מרבותינו גדולי הדורות, הכרוכים בנושאים השונים העולים מפרשת השבוע", אומר הרב משה הרמן, עורך 'לקראת שבת'.

"בין היתר נביא השבוע את עדותו המיוחדת של הגר"י גלינסקי זצ"ל, שמספר על החיזוק העצום ששאב הסטייפלער הקדוש מהמעשה את השל"ה הק' שביקש לעלות לארץ ישראל, ובני עירו רצו לתת לו כסף כדי לסייע לו בקיום נדרו אשר נדר בעת צרה.

"נספר גם על תקופת עוני קשה בחייו של רבינו הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, ועל סעודות השבת שהיתה רעייתו הרבנית מכינה מ... חציל בודד. כמו כן נספר על סעודות השבת בצלו של הגאון רבי אלהנן וסרמן זצ"ל הי"ד, אשר סירב לשוחח עם תלמידיו בדברי תורה במהלך הסעודה, עד שיסיים לשוחח עם הילדים שהיו סביב השולחן כי "שולחן השבת נועד עבור הילדים".

"נביא גם עובדה מפעימה מהגאון רבי משה חיים לאו זצ"ל, שעכב ניתוח דחוף להצלת ידיו שנפצעו קשות מרכבת, והביא שומר מיוחד, הרה"ק מביאן זצ"ל, שתפקידו היה להשגיח שהרופאים לא יכרתו את ידו מבלי להשאיר מקום להנחת תפילין.

"סיפור מדהים נוסף נספר עם הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל, שפעם הגיע אליו תלמיד לאחר שהזמין אותו לסנדקאות אצל בנו, וזמן קצר אחר כך פגש את אחד מרבותיו האחרים שביקש ממנו שיכבד אותו בסנדקאות. כיצד פתר

הגר"צ את הבעיה שנוצרה, וכיצד פטר את התלמיד מהרגשת חוסר הנעימות. נספר על הנגר החסידי שסירב בכל תוקף לתקוע מסמרים בארונו של הרב מברסק, על אף שהגר"ז הסביר לו שהוא זקוק למסמרים הללו כדי להינצל מאיסור 'בורר' כשהוא מחפש גרביים בארון בעצם יום השבת. כמו כן נספר על ההסבר של הגר"ז, מדוע הוא כל כך מחמיר באפיית מצות, עד שאינו מניח מקום אפילו לספק קל שבקלים בכל הקשור לאיסור חמץ בפסח.

"מעשה מעורר השראה הבאנו מפיו של הגאון רבי שלמה לוינסקי, המספר על רבי אצילה מפטרבורג שפגש קבוצה של יהודים עשירים, ש'הוכיחו' לו שהמשיח אינו יכול לבוא עוד היום, בגלל שיש להם כסף רב, ונביא כמובן גם את תשובתו לדבריהם.

"נביא גם את המעשה עם הגר"ע איגר ועם בעל ה'נתיבות' הגאון מליסא, שדחפו יחדיו את הכרכרה המפוארת לכבודה של תורה, על הלילה שבו הדיר הגאון רבי ישראל חיים קפלן - משגיח בשיבת לייקווד - שינה מעיניו בגלל שריפה שפרצה על ספינה של הצי האמריקאי, על הגר"א לופיאן שנמנע מלהוכיח יהודי שפעל שלא כשורה רק בגלל שרעייתו היתה נוכחת בחדר, על הסיבה שבגללה הסתובב הגרש"ז אויערבך זצ"ל בכל עת כשלוח שנה בכיסו ועוד ועוד סיפורים מופלאים, משולבים בדברי תורה משובבי נפש, אותם תוכלו לספר לילדיכם בשולחן השבת, לרתק אותם אל השולחן ובאותה העת להחזיר בהם ערכי נצח של תורה ויראת שמים".

קנין חכמה - פרקי אבות

רבי דוד פרנקל זצ"ל היה ידוע בקרבתו המיוחדת לרבו ה'חזון איש', ובשאר גדולי הדור. פעם אמר כי זכה לשמש את כל גדולי הדור. קם אחד השומעים ואמר: "ומה עם רבי אהרן קוטלר?..."

בידו וצעקתו: כבוד התורה! כבוד התורה! עד שהתפנתה הדרך"... פעם ביקש מרן הגרא"מ שך מאנשי ביתו כי יוציאו כל איש מעליו וינעלו את הדלת. שאל אחד מבני הבית: "ואם יבוא דוד'ל?". השיב הרב שך: "כנגדו אין עצה ואין תבונה. הלא אם ימצא את הדלת סגורה, ייכנס מן החלון..." (דברי שיח)

והוא מתחמם כנגד אורן של חכמים (אבות ב י) רבי דוד פרנקל זצ"ל היה ידוע בקרבתו המיוחדת לרבו ה'חזון איש', וכן דבק בשאר גדולי הדור והיה לאיש סודם. פעם התבטא ואמר כי זכה לשמש את כל גדולי הדור. קם אחד השומעים ואמר: "ומה עם רבי אהרן קוטלר?..." ענה רבי דוד: "פעם כשהיה רבי אהרן קוטלר בארץ, התאספו סביבו המון אדם עד שלא יכול היה להתקדם בדרכו. חדרתי לתוך הקהל, שילבתי את ידי

המתחילים היום בלימוד מסכת ע"ז במסגרת הדף היומי יזכו לסיימה בעז"ה יחד עם רבבות לומדים נוספים בעיצומו של חג הפסח

לרגל התחלת מסכת עבודה זרה ב'דף היומי' נערכים ב'דרשו' להרחבת מעגל הלומדים והנבחרים ומגישים ליקוט מספרי הקדמונים והאחרונים על הסגולות המיוחדות שבלמוד המסכת

ורבנו האדר"ת כתב שידיעת סדר נזיקין היא סגולה להינצל מנזקי גופו וממונו. הרה"ג ר' ישראל ליוש, אחראי מבחני הדף היומי בבלי ב'דרשו' ור"מ בישיבת 'אהבת אהרן', מציין כי מי שיתחיל ללמוד את מסכת עבודה זרה לפי סדר הלימוד של הדף היומי על הש"ס הבבלי, יזכה לסיימה בעז"ה יחד עם רבבות לומדים נוספים בעיצומו של חג הפסח: "זאת ההכנה הטובה ביותר לפסח - חג האמונה, ללמוד את מסכת עבודה זרה, ולחזק את האמונה שלנו בבורא עולם", הוא אומר.

"ב'דרשו' פועלים מספר מסלולי לימוד המוצמדים ללימוד הדף היומי על הש"ס הבבלי", הוא מוסיף, "לצד מסלולים אחרים שמוקדשים ללימוד הלכה, מוסר ונושאים אחרים.

"התוכנית הבסיסית ללימוד הדף היומי היא 'קנין תורה', במסגרתה נבחרים מדי חודש על 30 הדפים שנלמדו בחודש החולף. בתוכנית זו קיימים שני מסלולים, אפשר להיבחן עם תוס' או בלי, ובהתאם לכך גם גובה המלגה. בנוסף יש את תוכנית 'קנין ש"ס', שזאת תוכנית מיוחדת לבני עליה הנבחרים על כל דפי הש"ס מתחילתו ועד המקום בו מחזיקים בתקופת קיום המבחן. מדובר בקרוב לשלושה רבעים מהש"ס עליהם ייבחנו מאות אברכים תלמידי חכמים בסוף חודש ניסן הבעל"ט, והמבחרים בתוכנית זו נערכים אחת לששה חודשים. 'קנין ש"ס' סגורה אומנם למצטרפים חדשים, והיא מיועדת רק למי שמתחילים להיבחן בה מתחילת המחזור של הדף היומי, אך גם כעת, מי שרוצה יכול לבחון את ידיעותיו בש"ס, להגיע למוקדי הבחינה של 'דרשו' ולערוך את המבחן, ואנחנו נעניק לו ציון בהתאם לידיעותיו גם אם לא נעניק לו מלגה. "על אלו יש להוסיף את תוכנית 'קנין משניות' שנועדה להשלים את מסכתות הש"ס שעליהן אין גמרא בש"ס הבבלי, והן מחולקות ללימוד קצר מידי יום, כשמתחילים את התוכנית עם תחילת מחזור הדף היומי, ומסיימים אותה בהתאם, כך שמי שהשתתפו בה יכולים לחגוג לא רק את סיום הש"ס הבבלי בסוף המחזור, אלא גם את סיום ששת סדרי המשנה, מתחילתם ועד סופם מבלי לוותר על אף מסכת".

כתום לימוד מסכת 'שבועות' מתחילים היום רבבות לומדי הדף היומי על הש"ס הבבלי לעסוק במסכת עבודה זרה על 75 דפיה.

לקראת תחילת הלימוד במסכת, נערכים בארגון 'דרשו' בכוחות מתוגברים לעידוד לימוד הדף היומי ולהגדלת מספר הנבחרים, כפי שהוכח בעבר, שעם תחילתה של כל מסכת חדשה מתרחב מעגל הלומדים כ"י, ומצטרפים רבים נוספים אל הלימוד שהפך זה מכבר לחובה בסיסית עבור כל יהודי שחשקה נפשו להרחיב את ידיעותיו בתורת ה'.

לרגל המאורע, ליקטנו מספר סגולות המופיעות בספרי הקדמונים והאחרונים, המדגישות ומבטאות ביתר שאת את חשיבות העיסוק במסכת זו, אשר רבי שעפטל בן השל"ה כתב בצוואתו כי לימודה הנו "כלל גדול בידיעת הש"ס", ובספר 'סדר יעקב' כתב שהלימוד במסכת עבודה זרה הוא כעשיית כל המצוות, כיון ששקולה עבודה זרה כנגד כל התורה כולה. עוד כתב שלימוד זה מכפר על כל העבירות שהן כעין עבודה זרה, כגון כעס, גאווה, התפארות, לשון הרע, וכל השומע ליצרו.

מגדולי ישראל לדורותיהם למדנו עוד, כי מסכת עבודה זרה היא סגולה לאמונה תמימה, והחיד"א אמר כי לימוד במסכת עבודה זרה מסוגל לתקן מה שפגם בעוון עבודה זרה והרהורי עבודה זרה. ב'מעבר יבק' איתא שעל ידי לימוד מסכת עבודה זרה, מקיים מצות השבתת עבודה זרה מארץ ישראל, שהיא מצוה נדירה, ובישם משמואל' כתב שמסכת עבודה זרה היא בבחינת "סור מרע", ונקל להתעלות על ידי לימודה.

יתירה מזאת, מצינו כמה וכמה סגולות שנאמרו על ידי גדולי הדורות על לימוד סדר נזיקין באופן כללי, אליו משתייכת גם מסכת עבודה זרה:

בקובץ זרע יעקב כתב שמסכתות מסדר נזיקין מסוגלות לישועות, מפני שסדר נזיקין נקרא 'ישועות'. בספר 'חסידי' הורה ללמוד מסכתות מסדר זה במקום שיש בו מחלוקת, ורבנו החתם סופר כתב שלימוד סדר נזיקין הנו סגולה להינצל מנזק וסכנה. במהרש"א איתא שהוא סגולה גם "להינצל מנזקי שמים". ב'שפת אמת' כתב שלימוד סדר נזיקין הוא סגולה לזכות לחסידות, כמו שאמרו בגמרא (ב"ק ל' ע"א): "האי מאן דבעי למהוי חסידא, לקיים מילי דנזיקין",

החפצים בחיים - חפץ חיים יומי

"דרושות תרומות לבני בית המקדש"

לפרטים ומידע - הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

היום מתחיל המחזור השני [לשנת תשע"ח] של הלימוד היומי ב'חפץ חיים': א' שבט - א' סיוון

העוונות שגרמו אז להחריבו, בכוחם לגרום גם עתה שלא ייבנה. ומוסיף שם 'חפץ חיים', שאם כן, בוודאי מן האמת והצדק מחויבין אנו להתחזק בכל כוחנו לתקן חטא זה של לשון הרע, שבעבורו נחרב בית המקדש, כדי שנזכה לבניינו; ובוודאי שאם היתה רשות לכל אחד לתת מכספו לבנין בית המקדש, כמה רב חפצו היה בזה, והיום שאין אפשרות זו, כל מה שנצרך הוא כי ישמור פיו ולשונו ובזה יעזור בגופו לבנין בית המקדש. וכן מובא ב'ביאורים ומוספים' בשם הגרא"ג זקס ששמע מאביו הגרמ"מ זקס חתנו של 'חפץ חיים', ששמע מפי 'חפץ חיים' בזה הלשון: "מי שמדבר לשון הרע, הרי מוכח שאינו מצפה ומחכה לביאת משיח צדקנו, שאם היה מצפה ומחכה איך היה מדבר לשון הרע, שזה העיקר הגדול המעכב את הגאולה, והרי אם שני דברים הסותרים זה את זה".

אין ילד שאינו מכיר את מאמר חז"ל על כך שבעוון שנאת חנים נחרב בית המקדש, וכאותו מעשה על קמצא ובר קמצא המובא בגמרא בגיטין. אולם המעיין בהקדמת 'חפץ חיים' לספרו יראה דבר חידוש: סיבת החורבן והגלות היא עוון לשון הרע! ומוסיף רבנו במאמר מוסגר, כי אף שהגמרא נקטה שהסיבה היא 'שנאת חנים', הכוונה היא על לשון הרע גם כן, שיוצאת מצד שנאה.

ב'ביאורים ומוספים' של 'דרשו' מובא על כך בשם הגרא"מ קפלן שיסוד זה אכן מובא בדברי רש"י בגמרא שם, שהיה זה בגלל לשון הרע שקמצא הלשין על בר קמצא למלכות, ומבואר שם מכל מהלך הסוגיה שסיבת הלשון הרע הייתה השנאה.

לפי זה עולה, שעוון לשון הרע הוא הגורם כל העת - גם בימינו - שלא ייבנה בית המקדש! שכן אמרו חז"ל - "כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו", ובספר 'שמירת הלשון' (ח"ב פ"ז) ביאר בטעם הדבר, שאותם

מהי 'עין הרע' וכיצד היא פועלת?

מתוך הנלמד השבוע בתוכנית קנין חכמה:

ולחורבן של גשמים מוצקים. ב. כל שלא נגזר עליו בדין שמים לאבד, ניצל, אבל כשנגזר הדבר לאבד, מתגלגל הדבר לפעמים על ידי שימת עין תמהון על הדבר, ועל ידי זה הוא כלה. ושטן מקטרג בשעת הסכנה, ואדם נדון בכל יום, וגם בדין יום הכפורים קובעים לפעמים להניחו אחרי טבע העולם ולא לעשות לו נס. ג. יתכן שכל שהאדם במעלה יתירה, כל סגולותיו ובחינותיו יתירות ועיניו יותר פועלת."

[רבנו יונה אבות ב, יא; חזו"א חו"מ ליקוטים כא, ב"ב יד.]

רבנו יונה מבאר את המושג 'עין הרע': מי שאינו שמח בחלקו ועוין את חברו העשיר ממנו, וחושב מתי יעשיר עושר גדול כמוהו, הוא גורם רע לעצמו ולחברו, כאשר אמרו חכמי הטבע, שאויר עולה מן המחשבה היא ושורף את הדברים שעוין בהם בעיניו הרעות. וגם בקרבו ישן, אחר שמתאווה לדברים שאין היכולת מצויה בידו לעשותם, המחשבה ההיא מקלקלת גופו, כי תתקצר רוחו ומוציאתו מן העולם.

והחזון איש מבאר בדרך שונה מעט: "א. מסודות הבריה, כי האדם במחשבתו מניע גורמים נסתרים בעולם המעשה, ומחשבתו תוכל לשמש גורם להרס

פרשת השבוע

"אם מישהו היה מספר לי שבעוד שישים וחמש שנים אעמוד כאן בבר מצוה של נכדי; שלא אוכל לצאת למסע חיזוק בחו"ל כי בכל כמה ימים יש שמחה אחרת של אחד מנכדיי - בר מצוה, אירוסין, שבע ברכות, ברית מילה..."

רבי יעקב גלינסקי זצ"ל מתאר כיצד יצא מאפלה לאור גדול

בעולם. אך הרשעים הקומוניסטים סברו אחרת - הם החליטו שאנו מהווים סכנת איום גדולה על העולם. ללא משפט העלו אותנו על רכבת לסיביר. אחר נסיעה בתנאים נוראים, במשך ימים ארוכים, הגענו לסיביר ואם לא די בקור העז המקפיא שחשנו בעצמותינו, נתבררנו בפתח המחנה, כי על כולנו נגזרו עשרים וחמש שנות עבודת פרך בסיביר. ואם סבורים אתם שעבודת פרך - משמעה בפה רך, טועים אתם! שם היתה עבודת פרך ב"פה קשה"..." מנהל המחנה הצביע לעבר שער המחנה ואמר: "אתם רואים את הפתח הזה? הוא חד סטרי, מכאן לא היה אף אסיר שיצא ח"י". באפלה נוראה זו מה היו תקוותי? איזה מחשבות חלפתי ביי? לאוכל או להתחמם מעט לא היה שום סיכוי. למה יחלתי ושכחתי את צקון לחשי אז לקדוש ברוך הוא? רבוננו של עולם, פרוסת לחם, ואם לא, אז לפחות קבר ישראל, שלא אמות בלי להקבר". הוסיף רבי יעקב ואמר: "אם מישהו היה מספר לי אז שבעוד שישים וחמש שנים, אעמוד במעמד זה של בר המצוה של נכדי, כאשר ניצבת בפני בעיה לא פשוטה, הזמינו אותי למסע חיזוק בחו"ל, ואין לי אפשרות לעשות זאת, כי בכל כמה ימים עלי להשתתף בשמחה אחרת של נכדי: בר מצוה, אירוסין, שבע ברכות, ברית מילה..."

כעת מתבאר לי פירוש הפסוק: "רחוק מישועתי דברי שאגתי". בפשטות מבינים שהכוונה בפסוק היא, שאדם מבקש, למשל, עשרים אלף דולר ולבסוף הוא מקבל רק דולר אחד. אך על בשרי, ברוך ה' למדתי פשט הפוך: "רחוק מישועתי דברי שאגתי", אני ביקשתי רק קבר ישראל, ולבסוף מה קיבלתי? הרבה יותר רחוק ממה שיחלתי..."

(מתוך 'זמיתק האור' - הגדה של פסח - רבי שלמה לוינשטיין שליט"א)

כי פה'ק יד הו'צי'אנו ה' מ'מצ'רים (שמות יג, טז)

רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל היה קובל ומיצר על כך שאנשים יודעים להודות לה' על ניסיוו וחסדיו שבפועל, אך אינם מרגישים כל צרכם, ואינם מודים לה' על ניסיוו וחסדיו שעל דרך השלילה, כלומר, על הצרות והייסורים שנמנעים מהם. והוסיף ואמר: צא וראה, הלא אמרו חז"ל (אבות ה, ה): "עשרה ניסים נעשו לאבותינו בבית המקדש", ומה היו ניסים אלו? "לא הפילה אשה... ולא הסריח בשר הקודש... ולא נראה זבוב... ולא ארע... ולא כיבו גשמים... ולא נצחה הרוח... ולא נמצא פסול... ולא הזיק נחש ועקרב... ולא אמר אדם..."

ללמדך, שלא פחות משיש להודות על ניסים שבפועל, יש להודות על ניסים כאשר הכל הולך למישרין ונמנעת רעה מן האדם.

באחד מבתי החסידים ערך אחד המתפללים קידוש. התעניינו המתפללים: "על מה ולמה?" סיפר להם: "אתמול חציתי את הכביש ופגעה בי מכונית, ובדרך נס יצאתי ללא פגע. עושה אני קידוש של הודאה לה' יתברך על חסדו הגדול שהצילני ממיתה".

בשבת הבאה ערך מתפלל אחר קידוש משלו. שאלוהו: "גם כך פגעה מכונית ונצלת בדרך נס?"

השיב: "לא".

"אם כן, על מה ולמה הקידוש?"

השיב: "כבר עשרות שנים שאני חוצה את הכביש, ומעולם לא פגעה בי מכונית..."

מעבודת לחרות מאפלה לאור גדול

בר מצוה לנכדו, תאר רבי יעקב גלינסקי כיצד יצא מאפלה לאור גדול:

"ישבנו ולמדנו בישיבת נובהרדוק שבביאליסטוק, לא עוללנו רע לאף בריה